

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет журналістики, реклами та видавничої справи
Кафедра реклами та зв'язків з громадськістю

І. В. Сидун

ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО ТА АРХІВОЗНАВСТВО

*Методичні вказівки та завдання
для студентів I курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
спеціальності «журналістика»*

Одеса - 2015

Рецензенти :

О. Б. Дьомін – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри нової та новітньої історії;

Н. О. Стеблина – кандидат наук із соціальних комунікацій, старший викладач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю.

Відповідальний редактор:

О. В. Александров – доктор філологічних наук, професор.

Рекомендовано до друку

Вченою радою факультету журналістики, реклами та видавничої справи

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Протокол №5 від 23 грудня 2014 р.

Сидун І. В. Документознавство та архівознавство : Методичні вказівки та завдання для студентів першого курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності «журналістика». – Одеса, 2015. – 25 с.

ВСТУП

Процеси, що відбуваються сьогодні в Україні в галузі економіки, виробництва, науки, інших сферах суспільного життя, передбачають підвищення рівня їх інформаційно-аналітичного і документаційного забезпечення. У зв'язку з цим виникає необхідність підготовки фахівців різних напрямків, здатних професійно працювати у принципово нових умовах ринкових відносин, використовуючи при цьому широкий спектр сучасної документаційної бази.

Документознавство та архівознавство дає підґрунтя для різноманітних підходів і наступного цілеспрямованого вивчення окремих видів або типів документів, документів певного змісту з окремих галузей знань або адресованих певним категоріям користувачів. Курс «Документознавство та архівознавство» є допоміжною дисципліною, яка викладається студентам першого курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр», спеціальності «журналістика».

Ознайомлення з матеріалами запропонованого курсу «Документознавство та архівознавство» сформує уявлення щодо генезису, еволюції і сучасного стану науки про документ; теоретико-методологічні засади науки про документ, визначить основні сучасні концепції документознавства та архівознавства. Зіставленню і критичному розгляду підлягає трактування основних проблем документознавства: визначення документа, його функцій та властивостей, класифікація документів, термінологія документознавства. «Документознавство та архівознавство» – навчальна дисципліна, яка в контексті сучасних досягнень документознавчої думки посилює світоглядну і теоретичну професійну підготовку студентів-магістрів.

Методичні вказівки мають на меті ознайомити студентів-магістрів з необхідними теоретичними та методологічними основами документознавства як науки, поглиблення знань у галузі фундаментальних документознавчих досліджень.

Загальна мета курсу передбачає такі конкретні *завдання*:

- надати знання, необхідні для теоретичного уявлення про документознавство та архівознавство як наукову дисципліну;

- розширити уявлення студентів про предмет документознавства, його співвідношення з іншими науковими дисциплінами документально-комунікаційного циклу;

- розглянути еволюцію та сутність основних концепцій щодо структури документознавства як науки;

- розглянути сучасну терміносистему документознавства;

- висвітлити основні етапи виникнення і розвитку документів різних типів і видів;

- розкрити природу, сутність, соціальну роль, ознаки і властивості документа як системного об'єкту документознавства;

- розглянути основні типи і види документів, їх характерні ознаки, структуру;

- визначити прикладне значення документознавства, окреслити сфери застосування основних властивостей документу та його значення у подальшому розвитку системи комунікацій;

- вироблення аналітичних підходів для розуміння явищ і процесів архівного будівництва в контексті сучасної парадигми архівознавства.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Вступ

Місце курсу «Документознавство та архівознавство» в системі професійної підготовки магістрів-журналістів. Структура та завдання курсу. Основні форми навчальної роботи з курсу. Методи самостійної роботи студентів.

Тема 1. Документознавство як наука

Виникнення та розвиток знань про документ. Виникнення документів у процесі суспільної діяльності. Наукове оформлення знань про документ у XVII—XVIII ст. Дипломатика як наука, спрямована на дослідження історичних, правових документів. Формування спеціальних історичних дисциплін, спрямованих на дослідження документів як історичних пам'яток. Історичне джерелознавство і палеографія, сфрагістика, текстологія, археографія. Книгознавство та бібліографія у XVIII — XIX ст.

Виникнення «документаційної науки» та її розвиток. Роль Поля Отле у формуванні на початку XX ст. «документації» як практичної діяльності та наукової дисципліни. Синоніми «документації» – документологія та бібліологія. Діяльність Міжнародного інституту документації та Міжнародної федерації з документації. Виникнення «науки про інформацію» в 50-ті рр. XX ст. «Наукова інформатика» 60-х рр. XX ст. Документалістика як наукова дисципліна (Г. Г. Воробйов). «Соціальна інформатика» 70-80-х рр. XX ст.

Виникнення документознавства в межах архівознавства. Тракткування документознавства К. Г. Мітяєвим. Створення Всесоюзного науково-дослідного інституту документознавства та архівної справи. Розробка «Єдиної державної системи діловодства» у 60-ті рр. XX ст. та «Єдиної державної системи документаційного забезпечення управління» у 70-ті рр. XX ст. Створення Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (1994 р.). Виникнення «нової версії» документознавства. Використання поняття «документ» у 70-80-ті рр. XX ст. у бібліографознавстві (Д. Ю. Теплов, О. П. Коршунов) та бібліотекознавстві (Ю. М. Столяров). Дослідження і викладання загальної теорії документа і книги.

Тема 2. Сучасні концепції документознавства в Україні та зарубіжжям

Особливості сучасного розвитку документознавства в Україні. Розгляд сучасних концепцій щодо структури документознавства. Сучасні концепції науки про документознавство в Україні. Концепція проф. Н. М. Кушнарєнко щодо структури документознавства та поділ його на загальне та особливе. Концепція проф. С. Г. Кулєшова та поділ документознавства на загальне і спеціальне. Концепція українського вченого, проф. М. С. Слободяника. Концепція проф. Г. М. Швецової-Водки.

Російські документознавці, представники різних шкіл. Столяров Ю. М. – найвідоміший представник сучасного російського документознавства, яке він пропонує називати документологією, а інші дослідники – «ною версією документознавства». Роль Ю. М. Столярова у введенні навчальної дисципліни «Документознавство» в навчальні плани вищих навчальних закладів Росії. Дискусійні статті Ю. М. Столярова; навчальний посібник «Документный ресурс» (2001, 2009).

Зінов'єва Н. Б. та її навчальний посібник «Документоведение» (2001) та ін. Представники петербурзької школи документознавства. Соколов А. В. – один із засновників соціальної інформатики, пізніше – теорії соціальних комунікацій. Г. Ф. Гордукалова, В. А. Мінкіна, О. М. Зусьман та ін. — послідовники бібліографічної школи Д. Ю. Теплова. Навчальні посібники «Документальный поток социальной тематики как объект библиографической деятельности» Г. Ф. Гордукалової (1990), «Документоведение» О. М. Зусьмана та В. А. Мінкіної (2003), «Справочник библиографа» (2002 та ін. видання).

Дослідження документа в зарубіжних країнах. Бельгійський вчений Поль Отле – засновник «документації» як науки, що досліджує документ у найрізноманітніших його видах (початок ХХ ст.). Створення Міжнародної федерації з документації (МФД), її діяльність. Сюзанна Бріє – віце-президент МФД, її праця про визначення документа (50-ті рр. ХХ ст.). Міжнародні стандарти з напрямку «Інформація та документація».

Тема 3. Об'єкт, предмет і структура документознавства

Поняття об'єкта і предмета науки. Об'єкт як процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення. Предмет як частина чи аспект існування об'єкта, який безпосередньо досліджується. Зв'язок предмета з метою дослідження і методами.

Об'єкт і предмет документознавства в трактуванні «класичного» документознавства. Зв'язок документознавства з архівознавством. Визначення документа з погляду архівознавства. Формулювання предмета документознавства як вивчення закономірностей виникнення управлінських документів, створення нормативно-методичної бази для підвищення ефективності управління.

Об'єкт, предмет і структура документознавства в трактуванні «нової версії» документознавства. Зв'язок «нової версії» документознавства з традиційним документознавством, науковою та соціальною інформатикою, теорією соціальної інформаційної комунікації. Зв'язок визначення об'єкта і предмета наукових досліджень документознавства з уявленнями про структуру документознавства. Н. М. Кушнарєнко про об'єкт і предмет документознавства загалом, його структуру, об'єкт і предмет окремих складових документознавства. Структура документознавства за С. Г. Кулєшовим; об'єкти і предмети загального і спеціального документознавства. Структура документознавства за М. С. Слободяником; його об'єкт, структура, предмети документології і галузевого документознавства. Об'єкт документознавства в концепції Г. М. Швецової-Водки: документ як явище інформаційно-комунікаційної сфери діяльності суспільства. Предмет документознавства – визначення видів, структури і властивостей документа, закономірностей його створення та функціонування у суспільстві. Структура документознавства як пересічення двох напрямів його диференціації: аспектного і об'єктного.

Тема 4. Документознавство в системі суміжних галузей знань

Зв'язок документознавства з інформатикою (соціальною), яка вивчає загальні проблеми інформаційних процесів; з книгознавством, зокрема із загальною теорією книги. Зв'язок із бібліотекознавством і бібліографознавством, які використовують основні положення і висновки документознавства. Зв'язки з дисциплінами

історичного джерелознавства, архівознавством, теорією справочинства (діловодства), а також із багатьма науковими дисциплінами, які вивчають різні галузі діяльності, в яких створюються, функціонують і використовуються документи.

Погляди різних учених щодо місця документознавства серед інших наук. Підручник Н. М. Кушнарєнко про документознавство як «метанауку для всіх наук документно-комунікативного циклу», «інтегративну наукову дисципліну». С. Г. Кулєшов про зв'язки загального документознавства з науками документально-комунікаційного циклу, семіотикою, інформологією, мовознавством, інформатикою, філософією, культурологією, соціологією, загальною теорією комунікації, історичним джерелознавством, історією писемності, історією культури, загальною теорією класифікації, психологією. Науки, з якими має зв'язки спеціальне документознавство: архівознавство, мовознавство (документна лінгвістика), теорія і практика менеджменту, правознавство, історичне джерелознавство, технологія справочинства, інформатика, інформологія, теорія комунікацій, теорія науково-інформаційної діяльності, історія справочинства, дипломатика, неодиبلوماسية, філігранологія (історія паперу), сфрагістика, палеографія, кодикологія тощо. Спільність об'єкта дослідження (в деяких випадках), спільність проблематики, спільність методів тощо. Належність документознавства до різних циклів наук. Концепція Н. Б. Зінов'євої про зв'язки документознавства з іншими науками. Інформаціологія як фундаментальна щодо документознавства наука в концепції М. С. Слободяника. Місце документознавства в системі наук за Ю. М. Столяровим.

Сучасні прихильники документознавства як спеціальної історичної дисципліни, що розглядається в комплексі з архівознавством. Засновники цього напрямку документознавства, викладачі Московського державного історико-архівного інституту: К. Г. Міт'єєв, Я. З. Лівшиц, М. П. Ілюшенко. Плєшкєвич Є. О. – представник школи традиційного («класичного») документознавства, що розвиває засади загальної теорії документа (з 2004 р.). Ларьков М. С. – автор підручника «Документоведение» (2005, 2006), розрахованого на підготовку фахівців з управлінського документознавства.

Тема 5. Поняття «документ» : історичний розвиток його значень

Емпіричні уявлення про документ. Документ як «матеріальний об'єкт» або «субстанціальний» носій інформації. Різні значення поняття «документ». Дихотомічний поділ обсягу поняття «документ». Походження терміна «документ» і розвиток його значень. Пояснення слова «документ» сучасними словниками. Застосування терміна «документ» в правових відносинах від середніх віків до кінця XIX ст. Термін «документ» та його значення у працях П. Отле. Офіційні визначення терміна документ та сфери його використання. Визначення документа у стандартах і словниках з діловодства та архівної справи. ГОСТ 16487-70 «Діловодство та архівна справа» – перше визначення поняття «документ» для потреб діловодства. Державний стандарт України ДСТУ 2732-94 «Діловодство й архівна справа». Сучасні визначення документа в інформатиці (у різних сферах інформаційної діяльності). Документ як «записана інформація». Визначення документа в бібліотекознавстві. Документ як об'єкт бібліотечної справи.

Тема 6. Функції, властивості та ознаки документа

Трактування функцій і властивостей документа в концепціях різних авторів. А. В. Соколов, Н. М. Кушнарєнко, Н. Б. Зінов'єва, М. С. Ларьков, Є. О. Плешкевич та ін. про функції та властивості документа. Поняття «функції документа». Функціональна сутність документа як особливої форми каналу передачі інформації в системі соціальних комунікацій. Комунікаційна та інформаційна функції документа як складові єдиної соціально-комунікаційно-інформаційної функції. Функції, обумовлені матеріальною формою документа: 1) фіксування (закріплення) інформації на матеріальному (речовинному, субстанціальному) носії, відчуженому від людини; 2) збереження інформації, тобто її передача в часі в незмінному вигляді, або забезпечення діахронної комунікації. Функції, обумовлені призначенням комунікації: пізнавальна, свідчення, меморіальна, культурна, управлінська.

Властивості документа: знаковість; семантичність; відображення (втілення) розумової діяльності людини; відображення об'єктивної дійсності; дискретність; безперервність; збереження як змісту, так і матеріально форми документа при його «споживанні»; можливість охарактеризувати будь-який документ за формулою:

«хто, що, яким каналом, кому, з яким ефектом повідомляє»; діяльнісний характер. Головні ознаки документа: семантика змісту, стабільна матеріальна форма, призначеність для використання комунікації, завершеність повідомлення.

Тема 7. Класифікація документів

Завдання і особливості класифікування документів. Класифікація як один із способів теоретичного пізнання будь-якого об'єкта. Практичне спрямування класифікації документів. Класифікація документа за ознаками, що характеризують знакову систему запису інформації. Види документа за особливостями знакових засобів фіксації та передачі інформації. Документи за способом запису інформації: рукописний, механічний, технотронний. Документи за характером знакових засобів передачі інформації: символічний, іконічний, записаний шляхом зміни структури носія. Класифікація документа за ознаками, що характеризують матеріальний носій документа. Класифікація документа за його інформаційною складовою. Види документа за сферою виникнення інформації та об'єктом відображення. Поняття первинних і вторинних документів. Класифікація документа за обставинами побутування документа у зовнішньому середовищі. Поняття «опублікованих» та «неопублікованих» документів. Документи оригінали і копії. Автентичний (справжній) і фальшивий (підроблений) документи.

Тема 8. Термінологія документознавства

Історія розвитку термінології документознавства. Формування термінів документознавства у межах практичної діяльності та різних наукових дисциплін, що вивчали процеси створення та функціонування документів. Терміноелементи, похідні від терміна «документ»: їхні значення. Трактування терміноелементів «документальний» та «документний».

Поняття і термін «документування»: його історичне і сучасне значення. Пропозиції щодо заміни цього терміна. Терміноелементи, похідні від терміна «документування».

Поняття і термін «документація»: його історичне і сучасне значення. Терміни, похідні від терміна «документація». Терміносистема документознавства в трактуванні різних авторів.

Тема 9. Архівознавство як окрема галузь знань

Розвиток архівознавства як науки. Зародження знань про архіви. Етапи розвитку українського архівознавства. Предмет, об'єкт і методи архівознавства. Принципи науковості, історизму, об'єктивності та всебічності в архівознавстві. Загальнонаукові та специфічні методи дослідження. Пріоритетний метод архівознавства – історичний. Застосування методів історичного джерелознавства в архівознавстві. Відокремлення архівознавства в окрему галузь. Зв'язок архівознавства з іншими науками та навчальними дисциплінами. Зв'язок архівознавства як наукової системи з практикою архівної справи. Наукова класифікація документів НАФ на всіх структурних рівнях. Джерельна база та історіографія архівознавства.

Розвиток архівної справи в незалежній Україні. Початок нового етапу в розвитку архівної справи, відродженні її національних традицій, демократизації архівної системи. Центри архівознавчих досліджень в Україні. Базові поняття архівознавства. Поява терміна «архівістика». Визначення поняття «архів». Поняття «архівна система», її основні види. Еволюція поглядів на архів. Система архівних установ, її структура та мережа в Україні.

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1

Тема: Етапи розвитку та засади документознавства

1. Виникнення й розвиток традиційного документознавства.
2. Становлення документознавства як науки інформаційного циклу.
3. Інтеграція науки про документ.
4. Характеристика сучасного етапу розвитку документознавства в Україні.

Практичне завдання: *Складіть класифікаційну схему «Еволюція розвитку документознавства як науки».*

Література

1. ДСТУ 2392-94. Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення. Чинний від 1995-01-01. – К., 1994.
2. ДСТУ 2732-94. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення. Чинний від 1995-07-01. – К., 1994.
3. Зиновьева Н.Б. Документоведение: Учеб.-метод. пособие. – М., 2001. – 208 с.
4. Ілюшенко М.П., Кузнєцова Т.В., Лівшиц Я.З. Документознавство. Документ і системи документації. – К., 1998.
5. Бездрабко В.В. Сучасне документознавство в Україні: концепції, перспективи розвитку // УІЖ. – 2008. – № 6. – С. 165-182.
6. Кушнарєнко Н.Н. Документоведение: Учебник. – К., 2007. – 460 с.
7. Палєха Ю.І, Леміш Н.О. Загальне документознавство. Навч. Посібник. – К., 2008. – 395 с.
8. Швецова-Водка Г. Концепції сучасного документознавства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. Закладів. – Рівне, 2010. – 120 с.

Практичне заняття № 2

Тема: Провідні науковці у розвитку документознавства

1. Провідні вітчизняні документознавці (С. Г. Кулєшов, Н. М. Кушнарєнко, М. С. Слободяник, В. В. Бездрабко).
2. Поль Отле – засновник документології.
3. Провідні російські документознавці документологічного напрямку.
4. Провідні вчені з напрямку управлінського документознавства

Практичне завдання: *здійснити порівняльний аналіз уявлень про структуру документознавства в концепціях різних авторів. Визначити спільні риси і принципові відмінності цих концепцій.*

Література

1. Кулєшов С. Г. Документознавство: Історія. Теоретичні основи / С. Г. Кулєшов ; Укр. держ. наук.-дослід. ін-т архів. справи та документознавства, Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. – К., 2000. – 162 с.
2. Бездрабко В. В. Сучасне документознавство в Україні: концепції, перспективи розвитку // Укр. іст. журн. – 2008. – № 6. – С. 165-182.

3. *Бездрабко В. В.* Поль Отле і наука про документ // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2008. – № 2. – С. 14-24.
4. *Плешкевич Е. А.* Современные проблемы документоведения : обзор // Науч.-техн. информ. Сер. 1, Орг. и методика информ. работы. – 2006. – № 11. – С. 3-10.
5. *Столяров Ю. Н.* Параллельные миры документоведения // Науч. и техн. б-ки. – 2005. – № 6. – С. 70-74.
6. *Слободяник М. С.* Формування загальної теорії документа : історія, сучасність, перспективи // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 21-23 трав. 2007 р. – К., 2007. – С. 3-4.
7. *Отле П.* Библиотека, библиография, документация : избр. тр. пионера информатики / П. Отле ; Рос. гос. б-ка ; пер. с англ. и фр. Р. С. Гиляревского [и др.]. ; предисл., сост., коммент. Р. С. Гиляревского. – М. : ФАИР-ПРЕСС : Пашков дом, 2004. – 350 с.

Практичне заняття № 3

Тема: Основи теорії про документ

1. Походження терміна «документ».
2. Епіричні уявлення про документ.
3. Сфера використання терміна.
4. Офіційні визначення поняття «документ».
 - 4.1. Визначення документа у стандартах і словниках з діловодства та архівної справи;
 - 4.2. Сучасні визначення документа в інформатиці (у різних сферах інформаційної діяльності);
 - 4.3. Визначення документа в бібліотекознавстві. Документ як об'єкт бібліотечної справи.

Практичне завдання: Проаналізуйте взаємозв'язок понять «інформація» та «документ» за додатковою літературою (термінологічними словниками, довідниками, стандартами, працями відомих науковців тощо.)

Література

1. *Закон України «Про інформацію»* // Голос України. – 1992. – 13 листопада.
2. *ДСТУ 3017-95.* Видання. Основні види. Терміни та визначення. Чинний від 1996-01-01. – К., 1995.
3. *Палеха Ю.І, Леміш Н.О.* Загальне документознавство. Навч. посібник. – К., 2008. – 395 с.
4. *Столяров Ю.Н.* Термины, производимые от слова документ // Науч. и техн. б-ки. – 2000. – № 10. – С. 64-68.
5. *Ларьков Н.С.* Документоведение: Учебное пособие. – М., 2004.
6. *Швецова-Водка Г.М.* Методи документознавства // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2007. – №1. – С. 81-85.
7. *Бездрабко В.В.* Поль Отле і наука про документ // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2008. – № 2. – С. 14-24.

Практичне заняття № 4

Тема: Місце документознавства в системі наук

1. Документознавство в системі документально-комунікаційних наук.
2. Документознавство в системі історичних наук.
3. Охарактеризуйте погляди різних вчених щодо місця документознавства серед інших наук.

Практичне завдання: визначити співвідношення документознавства з дисциплінами документально-комунікаційного циклу та історичними науками.

Література

1. Бездрабко В. В. Сучасне документознавство в Україні: концепції, перспективи розвитку // Укр. іст. журн. – 2008. – № 6. – С. 165-182.
2. Швецова-Водка Г. М. Документознавство : навч. посіб. – К., 2007. – С. 187-197.
3. Палеха Ю. І., Леміш Н. О. Загальне документознавство. – К., 2008. – С. 34-47.
4. Кулешов С. Г. Документознавство : Історія. Теоретичні основи. – К., 2000. – С. 3-45.
5. Кушнарєнко Н. М. Внутрішньопредметна і міжпредметна інтеграція дисциплін документознавчого циклу // Вісн. Харк. держ. акад. культури. – Х., 2003. – Вип. 11. – С. 106 – 114.
6. Столяров Ю. Н. О месте документоведения в системе наук // Науч.-техн. информ. Сер. 1. Орг. и методика информ. работы. – 2004. – № 6. – С. 13.

Практичне заняття № 5

Тема: Функції, властивості та ознаки документа

1. Функції та властивості документа в концепціях різних авторів.
2. Соціально-комунікаційно-інформаційна функція – як головна, сутнісна функція будь-якого документа.
3. Основні ознаки документа.

Завдання: Охарактеризуйте один із запропонованих документів (автореферат, дисертація, географічна карта, лист, художня листівка, газета), визначивши його ознаки, властивості, загальні та спеціальні функції.

Література

1. ДСТУ 3843-99. Державна уніфікована система документації. Основні положення. – К., 2000.
2. ДСТУ 3844-99. Державна уніфікована система документації. Формуляр-зразок. Вимоги до побудови. – К., 2000.
3. ДСТУ 4163-2003. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів. – К., 2003.
4. Палеха Ю.І, Леміш Н.О. Загальне документознавство. Навч. Посібник. – К., 2008. – 395 с.
5. Швецова-Водка Г. Документознавство: Навч. посіб. – К., 2007. – 398 с.
6. Столяров Ю. Документный ресурс: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – М., 2001. – 149 с.

Практичне заняття № 6

Тема: Організація створення документів

1. Характеристика видів документів відповідно до структури.
2. Принципи класифікації документів.
3. Документи за способом запису інформації: рукописний, механічний, технотронний.
4. Електронний документ та його специфічні особливості.

Завдання: Підготуйте за додатковою літературою повідомлення-дослідження на запропоновані теми:

- Новітні носії інформації: сучасний стан, перспективи розвитку.
- Визначення «електронного документа» за різними джерелами: характеристика, порівняльний аналіз.
- Перспективи розвитку голографічного документа.

Література

1. Закон України «Про науково-технічну інформацію» // Голос України. – 1993. – 23 липня.
2. ДСТУ 2737-94. Записування і відтворення інформації. Терміни та визначення. Чинний від 1995-07-01. – К., 1994.
3. Палеха Ю. І, Леміш Н. О. Загальне документознавство. Навч. Посібник. – К., 2008. – 395 с.
4. Швецова-Водка Г. Типологія документа: Навч. посіб. для студ. ін-тів культури. – К., 1998. – 80 с.
5. Кулешов С. Г. Документознавство: Історія. Теоретичні основи / УДНДІАСД; Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. – К., 2000. – 162 с.
6. Бездрабко В. В. Термінологічні студії у сучасному вітчизняному документознавстві (1990-і – початок 2000-х рр.) // Термінологія документознавства та суміжних галузей знань : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2007. – [Вип. 1]. – С. 7-45.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Хто з науковців заклав підвалини документознавства як дисципліни архівознавчого циклу?

- а) Кушнарєнко Наталя Миколаївна;
- б) Кулєшов Сергій Георгієвич;
- в) Бездрабко Валєнтина Васи́лівна;
- г) Мітяєв Костянтин Григорович;
- д) Столяров Юрій Миколайович.

2. Кому з авторів належать монографії «Документальні джерела наукової інформації: поняття, типологія, історія типологічної схеми» та «Документознавство: Історія. Теоретичні основи»?

- а) Кушнарєнко Наталі Миколаївні;
- б) Кулєшову Сергію Георгієвичу;
- в) Бездрабко Валєнтині Васи́лівні;
- г) Мітяєву Костянтину Григоровичу;
- д) Столярову Юрію Миколайовичу.

3. Хто є засновником "новітньої версії документознавства"?

- а) Кушнарєнко Наталя Миколаївна;
- б) Кулєшов Сергій Георгієвич;
- в) Бездрабко Валєнтина Васи́лівна;
- г) Мітяєв Костянтин Григорович;
- д) Столяров Юрій Миколайович.

4. Основоположником інтегрованої науки про документ є:

- а) Юрій Миколайович Столяров;
- б) Наталя Миколаївна Кушнарєнко;
- в) Поль Отле.

5. У якому році опубліковано «Трактат про документацію» Поля Отле:

- а) 1976 р.;
- б) 1950 р.;
- в) 1934 р.

6. У якому ДСТУ використано визначення поняття документа як матеріального об'єкта, що містить інформацію, закріплену створеним людиною способом для її передавання в часі та просторі:

- а) ДСТУ 2392–94 Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення;
- б) ДСТУ 2732–2004 Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення;
- в) ДСТУ 3017–95 Видання. Основні види. Терміни та визначення.

7. Який вид інформації виділяється за каналом одержання?

- а) усна;*
- б) паперова;*
- в) візуальна;*
- г) фотодокументальна.*

8. Яке місце посідає документ в процесі соціальної комунікації?

- а) джерело інформації;*
- б) канал передачі інформації;*
- в) отримувач інформації;*
- г) реципієнт.*

9. За якою ознакою виділяють такий вид документа, як “двомірний (площинний)”?

- а) за матеріалом носія інформації;*
- б) за формою запису інформації;*
- в) за матеріальною конструкцією носія інформації;*
- г) за способом запису інформації;*
- д) за каналом сприйняття інформації.*

10. Що означає властивість семантичності документа?

- а) що його зміст виражений знаками;*
- б) що його зміст виражений словами;*
- в) що він передає тільки соціальну інформацію;*
- г) що він відображає розумову діяльність людини.*

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Документознавство: сучасний стан та перспективи розвитку.
2. Історія розвитку документознавства.
3. Документ у системі соціальної комунікації.
4. Сучасні концепції структури документознавства.
5. Сучасний розвиток документознавства в Україні.
6. Перспективи розвитку документознавства як навчальної дисципліни.
7. П. Отле і документаційна наука.
8. К. Мітяєв і його роль у становленні сучасного документознавства.
9. Періодичне видання як вид документа.
10. Документознавство як метанаука чи система знань.
11. Еволюція методів і засобів документування.
12. Електронна книга як вид документа.
13. Документ як інформаційний ресурс.
14. Еволюція і стандартизація поняття «документ».
15. Функціональна сутність поняття «документ».

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Виникнення та розвиток знань про документ.
2. Основні етапи розвитку та засади документознавства.
3. Об'єкт, предмет, структура документознавства.
4. Місце документознавства в системі наук. Інституалізація науки про документ.
5. Документознавство в системі документально-комунікаційних наук.
6. Зв'язок документознавства з архівознавством.
7. Особливості сучасного розвитку документознавства в Україні.
8. Сучасні концепції науки про документознавство в Україні.
9. Визначення документа дослідницею Г. Швецовою-Водкою. Восьмиступенева класифікація.
10. Зарубіжні документознавці, представники різних шкіл.
11. Походження терміна «документ» і розвиток його значень.
12. Офіційні визначення терміна «документ» та сфери його використання.
13. Тракткування функцій і властивостей документа в концепціях різних авторів.
14. Головні ознаки документа.
15. Основні складові документа – матеріальна та інформаційна.
16. Структура документа: поняття зовнішньої та внутрішньої структури документа.
17. Принципи класифікації документів.
18. Документи за способом запису інформації: рукописний, механічний, технотронний.
19. Електронний документ та його специфічні особливості.
20. Розвиток архівознавства як науки його предмет, об'єкт.
21. Етапи розвитку українського архівознавства.
22. Зв'язок архівознавства з іншими науками та навчальними дисциплінами.
23. Загальнонаукові та специфічні методи дослідження в архівознавстві.
24. Базові поняття архівознавства : «архівістика», «архів», «архівна система» та її основні види.
25. Система архівних установ, її структура та мережа в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. *Алексеева Е. В.* Архивоведение : Учебник / Е.В. Алексеева, Л.А. Афанасьева, Е. М. Бурова. – М. : ПрофОбрИздат, 2002. – 272 с.
2. *Архівознавство* : Підручник для студентів вищих навчальних закладів України / Ред.кол. : Я. С. Калакура (гол. ред.) та ін. – К. : Видавн. дім «КМ Академія», 2001. – 316 с.
3. *Зиновьева Н. Б.* Документоведение : Учеб.-метод. пособие. – М. : Профиздат, 2001. – 208 с.
4. *Ллюшенко М. П., Кузнєцова Т. В., Лівшиц Я.З.* Документознавство. Документ і системи документації. – К., 1998. – 138 с.
5. *Кулешов С. Г.* Документознавство : Історія. Теоретичні основи / УДНДІАСД; Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. – К., 2000. – 162 с.
6. *Кушнарєнко Н. Н.* Документоведение : Учебник. – К. : Знання, 2007. – 460 с.
7. *Нариси історії архівної справи в Україні* : Навч. посібник / За ред. І. Б. Матяш, К. І. Климової. – К., 2002. – 612 с.
8. *Палєха Ю. І, Леміш Н. О.* Загальне документознавство. Навч. Посібник. – К. : Ліра, 2008. – 395 с.
9. *Столяров Ю.* Документный ресурс : Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – М. : Либерия, 2001. – 149 с.
10. *Трач Ю. В.* Архівознавство : Навч. посібник для дистанційного навчання. – К. : Університет «Україна», 2005. – 362 с.
11. *Хрестоматія з архівознавства* : Навч. посібник / Упоряд. Г. В. Боряк, І. Б. Матяш, Р. Я. Пиріг. – К. : Вид. дім «КМ Академія», 2003. – 408 с.
12. *Швецова-Водка Г.* Документознавство : Навч. посіб. – К. : Знання, 2007. – 398 с.
13. *Швецова-Водка Г.* Концепції сучасного документознавства : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. Закладів. – Рівне : РДГУ, 2010. – 120 с.
14. *Швецова-Водка Г.* Типологія документа : Навч. посіб. для студ. ін-тів культури. – К. : Кн. палата України, 1998. – 79 с.

Допоміжна

1. *Автократов В. Н.* Некоторые теоретические вопросы архивного описания // Актуальные проблемы архивоведения и документоведения. Естественнаучные вопросы архивного дела. – М. : ВНИИДАД, 1981. – С. 202-239.
2. *Архівістика* : термінологічний словник / Авт. упоряд. К. Є. Новохатський, К. Т. Селівестрова, Н. І. Гончарова та ін. – К., 1998. – 106 с.
3. *Архівні установи України: Довідник*. – Т.1. – К., 2005. – 692 с.
4. *Бездрабко В. В.* Поль Отле і наука про документ // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2008. – № 2. – С. 14-24
5. *Бездрабко В. В.* Сучасне документознавство в Україні : концепції, перспективи розвитку // УІЖ. – 2008. – № 6. – С. 165-182.
6. *Бездрабко В. В.* Термінологічні студії у сучасному вітчизняному документознавстві (1990-і – початок 2000-х рр.) // Термінологія документознавства та суміжних галузей знань : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2007. – [Вип. 1]. – С. 7-45.
7. *Зиновьева Н. Б., Саяпина И. А., Пашнина И. И.* Документ в коммуникации и восприятии: Лекции по курсу Документоведение. – Краснодар, 1995. – 58 с.
8. *Комова М. В.* Документознавча термінологія. – Л., 2003. – 167 с.
9. *Краткий словарь* архивной терминологии. – М.; Л., 1968. – 58 с.
10. *Кулешов С.* Документальні джерела наукової інформації : Поняття, типологія, історія типологічної схеми. – К., 1995. – 191 с.
11. *Кулешов С. Г.* Управлінське документознавство : Навч. посібник. – К., 2003. – 57 с.
12. *Ларьков Н. С.* Документоведение: Учебное пособие. – М. : АСТ, 2004. – 78 с.
13. *Митяев К. Г.* Документы и их назначение // Вопросы архивоведения. – 1960. – №5. – С. 88-102.
14. *Нариси з історії архівної справи в Україні* : Підручник для студентів вищих навчальних закладів України. – К., 2001. – 567 с.

15. *Отле П.* Библиотека, библиография, документация: Избранные труды пионера информатики / Рос. гос. б-ка; Пер. с англ. и франц. Р. С. Гиляревского и др. – М., 2004. – 350 с.
16. *Портнов Г. В.* Деякі питання формування Національного архівного фонду на сучасному етапі // Актуальні проблеми розвитку архівної справи в Україні: Доповіді та повідомлення наукової конференції 15-16 березня 1995 р. – К., 1996. – С. 22-25.
17. *Романовський В.* Нариси з архівознавства : Історія архівної справи на Україні та принципи порядкування в архівах. – Х. : Вид-во ЦАУ УРСР, 1927 . – 170 с.
18. *Сергазин Ж. Ф.* Основы обеспечения сохранности документов. – М.: Высш. шк., 1986. – 239 с.
19. *Слободяник М. С.* Структура сучасного документознавства // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 4. – С. 18-21.
20. *Столяров Ю.* Документный ресурс : Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – М. : Либерея, 2001. – 149 с.
21. *Столяров Ю. Н.* Термины, производимые от слова документ // Науч. и техн. б-ки. – 2000. – № 10. – С. 64-68.
22. *Швецова-Водка Г.* Документ і книга в системі соціальних комунікацій. – Рівне : РДГУ, 2001. – 438 с.
23. *Швецова-Водка Г. М.* Методи документознавства // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2007. – №1. – С. 81-85.

Законодавчі акти та нормативні документи

1. *Галузевий стандарт України «Документи з паперовими носіями. Правила зберігання Національного архівного фонду. Технічні вимоги»* // Архіви України. – 2001. – № 1-2.
2. *ДК 010-98.* Державний класифікатор управлінської документації. – К., 1999.
3. *ДСТУ 2392-94.* Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення. Чинний від 1995-01-01. – К., 1994.

4. *ДСТУ 2394-94*. Інформація та документація. Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів. Терміни та визначення. – К., 1994.
5. *ДСТУ 2395-94*. Інформація та документація. Обстеження документа, встановлення його предмета та відбір термінів для індексування. Основні вимоги. Чинний від 1995-01-01. – К., 1994.
6. *ДСТУ 2628-94*. Системи оброблення інформації. Оброблення тексту. Терміни та визначення. Чинний від 1995-01-07. – К., 1994.
7. *ДСТУ 2732-94*. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення. Чинний від 1995-07-01. – К., 1994.
8. *ДСТУ 2737-94*. Записування і відтворення інформації. Терміни та визначення. Чинний від 1995-07-01. – К., 1994.
9. *ДСТУ 3017-95*. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Чинний від 1996-01-01. – К., 1995.
10. *ДСТУ 3018-95*. Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення. Чинний від 1996-01-01. – К., 1995.
11. *ДСТУ 3843-99*. Державна уніфікована система документації. Основні положення. – К., 2000.
12. *ДСТУ 3844-99*. Державна уніфікована система документації. Формуляр-зразок. Вимоги до побудови. – К., 2000.
13. *ДСТУ 4163-2003*. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів. – К., 2003.
14. *Закон України «Про внесення змін до закону України “Про Національний архівний фонд і архівні установи”»* // *Архіви України*. – 2002. – № 1-3. – С. 3-23.
15. *Закон України «Про інформацію»* // *Голос України*. – 1992. – 13 листопада.
16. *Закон України «Про науково-технічну інформацію»* // *Голос України*. – 1993. – 23 липня.
17. *Закон України «Про Національний архівний фонд і архівні установи»* // *Архіви України*. – 1993. – № 4-6. – С. 4-15.

18. *Інструкція про порядок відбору та передачі секретних документів на архівне зберігання* // Архіви України. – 1997. – № 1-6.
19. *Положення про принципи і критерії визначення цінності документів, порядок створення та діяльності експертних комісій з питань віднесення документів до Національного архівного фонду*. 20 жовтня 1995 р. // Архіви України. – 1995. – № 4-6. – С. 6-11.
20. *Примірне положення про архів* (архівний підрозділ), об'єднання громадян, підприємства, установи, організації, заснованих на колективній та приватній формах власності. (Схвалений Методичною комісією Головного архівного управління при Кабінеті Міністрів України від 13 листопада 1996 р. № 7). Лист Головархіву України від 22 листопада 1996 р. № 01-675.
21. *Принципи архівного опису*: затв. спец. комісією з станд. опису та Секретаріатом комісії МРА з стандартів опису в січні і лютому 1992 // Національна Архівна система “Архівна та рукописна україніка”. – Вип. I. – С. 260-271.
22. *Про наукову та науково-технічну експертизу*: Закон України від 10 лютого 1995 р. // Питання архівного будівництва в законодавчих актах України: Збірник документів. – К., 1996. – С. 110-123.
23. *Про Національний архівний фонд і архівні установи*: Закон України від 24 грудня 1993 р. – К., 1994. – 18 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.archives.gov.ua>;
2. <http://www.econ-ent.nglib.ru>;
3. <http://www.chl.kiev.ua>;
4. <http://www.viniti.ru>;
5. <http://www.nbu.gov.ua>;
6. <http://www.gpntb.ru>.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.....	5
ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	12
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	16
ТЕМИ РЕФЕРАТІВ.....	18
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ.....	19
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	20